

GLABBEEK DOORHEEN DE EEUWEN

Glabbeek
Herdenkt!

De geschiedenis van ons dorp

VOORWOORD

Burgemeester Peter Reekmans

Beste inwoners,

Bij het begin van de huidige bestuursperiode deed het schepencollege een opwaardering van erfgoed als aparte bevoegdheid. Omdat deze bevoegdheid perfect aansluit bij mijn interesse, nam ik ze graag voor mijn rekening. Stilaan groeide ik steeds meer in de materie en nadat ik me de eerste jaren stevig had ingelezen in de geschiedenis van onze gemeente, ging ik ten slotte zelf aan het schrijven. Deze brochure, *Glabbek doorheen de eeuwen*, is al de derde publicatie die we als gemeentebestuur op amper drie jaar tijd over onze lokale geschiedenis realiseerden. Eerder verschenen al *De Eerste Wereldoorlog in Glabbek (2014)* en *De Tweede Wereldoorlog in Glabbek (2015)*.

In deze nieuwe brochure brengen we enkele verhalen (vaak voor velen onbekende verhalen) over de markante feiten in de geschiedenis van ons dorp van de middeleeuwen tot vandaag weer tot leven. Als lezer ontdek je ook hoe heel wat historische locaties in onze gemeente tot stand kwamen.

Dit lokaal erfgoed laten verderleven is een belangrijke taak voor ons als gemeentelijke overheid. “Wie de geschiedenis niet kent is gedoemd ze te herhalen,” luiden de wijze woorden van de Spaanse schrijver-filosof Jorge Santayana. Het is onze democratische en menselijke plicht ervoor te zorgen dat ook zij die na ons komen, achterom kijken en lessen trekken uit de geschiedenis.

Daarom investeren we ook als gemeentebestuur met beperkte financiële middelen toch fors in het conserveren van ons lokaal erfgoed met brochures zoals deze, die we ook ter beschikking stellen aan alle basisscholen in onze gemeente. Op die manier doen we heel bewust aan herinneringseducatie. We willen zo ons respect betuigen aan de generaties voor ons en de huidige generatie de eigen geschiedenis doen ontdekken. Maar vooral willen we onze geschiedenis laten verderleven bij de toekomstige generaties.

Ik ben als burgemeester van onze kleine gemeente trots deze nieuwe brochure te kunnen voorstellen en wens iedereen veel leesplezier op deze tijdreis in al onze deelgemeenten doorheen de eeuwen.

Peter Reekmans
Burgemeester

INHOUD

VOORWOORD	p 2
DE MIDDELEEUVEN (10 ^{DE} -15 ^{DE} EEUW)	p 3-6
TACHTIGJARIGE OORLOG EN SPAANSE TIJD (16 ^{DE} -17 ^{DE} EEUW)	p 6-8
DE FRANSE TIJD (1794-1815)	p 9-10
VERENIGD KONINKRIJK DER NEDERLANDEN EN ONAFHANKELIJK BELGIË (19 ^{DE} EEUW)	p 11-13
GLABBEEK TIJDENS DE 20 ^{STE} EEUW	p 14-23
DANKWOORD	p 24

GLABBEK TIJDENS DE MIDDELEEUWEN (10DE - 15DE EEUW)

Hertog Jan van Brabant

Het Hageland behoorde onder de Karolingers tot de Pagus Hasbaniensis. In de 10de eeuw ontstaat het graafschap *Bruningerode*¹. Dit besloeg een vijftigtal dorpen, waaronder Attenrode, Wever, Bunsbeek, Glabbeek, Zuurbemde en Kapellen. Het graafschap vormde een twistappel tussen graaf Lambert van Leuven en Balderik II, de prinsbisschop van Luik. Na een akkoord tussen de graven Albert III van Namen en Godfried I van Leuven kwam het gebied in 1105 definitief in handen van de graaf van Leuven. Na 1105 vielen Attenrode, Bunsbeek, Wever, Glabbeek, Zuurbemde en Kapellen dus onder het gezag van de graven van Leuven.

In 1106 werd de graaf van Leuven hertog van Brabant en voortaan behoorde deze streek dus bij het hertogdom Brabant, met als grensvesting Zoutleeuw. De hogere rechtsmacht werd uitgeoefend door de hertogen van Brabant. De dorpen Attenrode, Wever, Glabbeek, Zuurbemde en Kapellen behoorden tot de meierij van Halen; Bunsbeek tot die van Kumtich. Deze meierijen stonden onder de hoofdmeierij van Tienen.

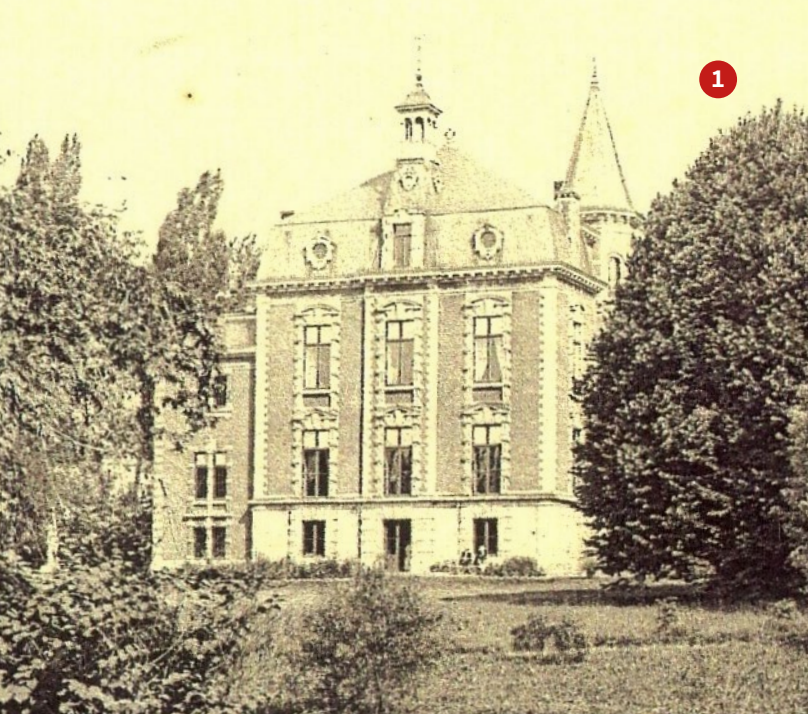
De hoofdmeierij Tienen maakte deel uit van het kwartier van Leuven, één der vier kwartieren van het Hertogdom Brabant. De meierijen waren ingedeeld in vorsterijen.

Het middeleeuwse hertogdom Brabant besloeg een gebied dat bestond uit de drie hedendaagse Belgische provincies Vlaams-Brabant, Waals-Brabant en Antwerpen, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het merendeel van de hedendaagse Nederlandse provincie Noord-Brabant. Verder hoorden de zogenaamde Landen van Overmaze erbij, een gebied dat ongeveer overeenkomt met het zuiden van de Nederlandse provincie Limburg, alsook het Duitse Herzogenrath. De vlag van België is gebaseerd op de kleuren van het wapen van Brabant: zwart, geel en rood.

In 1288 werd Hermanus de Boensbeecke door Jan I, hertog van Brabant, voor de slag van Woeringen tot ridder geslagen en in 1404 schonk hertogin Johanna Glabbeek in leen aan Gerard van Waanrode, heer van Binkom.

¹ Plaatselijk ook bekend als Brunengeruz

Middeleeuwse sporen in Glabbeek

Kasteel en kerk Bunsbeek

Op de plaats van het huidige ‘kasteel’ aan de kerk in Bunsbeek stond vroeger het “hof van Bunsbeek”. Het was in 1202 bezit van de abdij van Heylisseem, die het gekregen had van Wouter van Bunsbeek. In 1225 schonk ridder Gerard van Bunsbeek de abdij nog tien bunders (ongeveer 13 ha) feodaal goed.

Later werd het hof verhuurd aan vrije pachters, van wie enkelen met name bekend zijn, o.a. Jan Immens, die het huurde voor negen jaar. Een schets van landmeter J. Anciaux uit 1742 toont ons kerk en hoeve. In 1774 omvatte het hof nog 63,5 bunders of ongeveer 82,5 ha. Op “7 Prairial an VI” (26 mei 1798) werd de hoeve met 46 bunders, 3 dagmalen en 50 roeden of ongeveer 60 ha verkocht aan René Michel Eusèbe Bigotière uit Mortagne voor 512.000 pond. Vinckenbosch, een industrieel uit Tienen, kocht het goed tussen 1869 en 1880. Hij brak de hoeve af en bouwde meer naar het westen een kasteel met hoektorens (foto 1). De boerderijgebouwen werden later dichterbij de kerk heropgebouwd. Theo Henderiks, afkomstig uit het Nederlandse Weert, maar reeds vóór 1914 in België wonend, kocht het kasteel met park, wat bos en weiden omstreeks 1935, na de dood van Albert Vinckenbosch. Spijtig genoeg brak hij het kasteel af en bouwde rond 1937 op dezelfde grondvesten een grote villa, die er nu nog staat.

De Sint-Quirinuskerk van Bunsbeek (foto 2) behoorde volgens een oorkonde uit 1178 toe aan de abdij van Heylisseem en de pastoors waren tot in 1821 “witheren van Heylisseem”. De massieve westertoren van de kerk, die voorzien is van schietgaten, werd gebouwd in de 12de eeuw terwijl het gotische koor in zandsteen dateert uit de 15de eeuw.

Rotelmolen Bunsbeek

De Rotelmolen (foto 3) is een watermolen en staat aan de grote Velpe op de hoek van de Pamelenastraat en de Walmersumstraat. De watermolen staat reeds in 1356 vermeld in documenten. Hij was toen in het bezit van Hendrik van Hoeleden. Nadien werd hij eigendom van de abdij van Heylisseem tot aan de Franse bezetting. De molen werd in het begin van de 17de eeuw herbouwd en in 1687 vormde hij zowat de voornaamste bron van inkomsten van de abdij. Hij werd vanaf het einde van de 19de eeuw achtereenvolgens uitgebaat door molenaars stammende uit de families Fillet, Janssens, Vanschoubroek, Reekmans en Vloeberghs. Vandaag in hij eigendom van de familie Beelen, die de molen volledig renoveerde tot woonhuis.

Het gaat hier om een middenslagmolen met 72 schoepen. Het oude, houten schoepenrad werd door de huidige eigenaar vervangen door een metalen exemplaar met de bedoeling om met de molen elektrische energie te gaan opwekken.

Kasteel Attenrode

Op de plaats van het huidige kasteel in Attenrode (foto 4) stond in de 15de eeuw 't Hof van Boeslinter. Jan van Boeslinter was de oorspronkelijke eigenaar. Later kwam het kasteel in bezit van Peter van Grieken en raakte het bekend als 't Hof van Grieken. Na enige overdrachten werd het kasteel verworven door Gabriel-Michiel-Frans de l' Escaille, heer van Amours (1706-1780), hoofdmeier van Tienen. Door huwelijken kwam het goed in handen van de familie de Turck.

Emanuel - Ambroos J. de Turck de Kersbeek (1786-1863) liet op het terrein een aanzienlijke pachthoeve bouwen. Zijn kinderen Theodore, Louis en Sylvie braken ze weer af en bouwden op het einde van de jaren 1800 het eerste gedeelte van het huidige kasteel. Omstreeks 1910 werd er een eerste vleugel bijgebouwd en de laatste volgde rond 1930. Drie telgen van de familie de Turck waren burgemeester van Attenrode-Wever. Vandaag wordt het kasteel opnieuw bewoond door leden van de familie de l' Escaille.

Kerk Attenrode

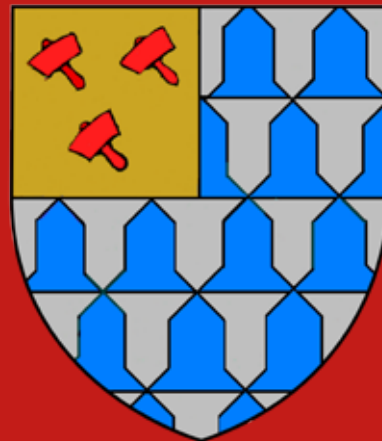
De Sint-Andreaskerk (foto 5) bestond reeds in 1147 onder het patronaat van het kapittel van Sint-Jan-de-Evangelist te Luik. Het kapittel bezat de tienden van de parochie, en stond daarom in voor het onderhoud van de kerk en de priester. In de 16de eeuw verwierf de pastoor het bezit der tienden van het kapittel. Het kapittel behield echter het patronaat tot in 1617. De oude kerk was een klein gebouw van 10 bij 6 meter. Ze dateerde uit het midden van de 17de eeuw. Van 1643 tot 1653 stond de kerk vol met de meubelen der Attenrodenaren, die ze daar omwille van oorlogs-perikelen in veiligheid hadden gebracht.

Bij het aanbreken van de 20ste eeuw was de kerk te klein geworden voor de steeds aangroeiende bevolking. Na de afbraak van de oude kerk begon men in 1910 aan een nieuwbouw naar plannen van architect Verheyden uit Tienen. Op 24 oktober 1911 werd de nieuwe kerk door de deken van Lubbeek ingezegend. Ze is 6 meter breder en vier en een halve meter langer dan het oude kerkgebouw.

WAPENSCHILD GLABBEEK

Het zegel van de fusiegemeente Glabbeek is het oude zegel van baron Jan van Hauthem, kanselier van Brabant. Hij bekam dit zegel op 9 april 1490 voor zijn heerlijkheid bestaande uit de dorpen Bunsbeek, Sint-Margriet (Houtem) en Sint-Marten (Vissenaken). Enkele jaren geleden werd dit zegel nog teruggevonden in het archief van de Paters Dominicanen te Tienen. De oorkonde waaraan het zegel hing, dagtekent van 12 november 1536 en ging uit van de "scepenen des dorps van Boensbeke". Deze noemen het "onzen gemeynen zegele". In het midden staat het schild van de Van Hauthems. Van het randschrift is slechts een klein gedeelte zichtbaar gebleven. "Agar de ...". Het zegel moest bewaard worden in de kerk van Sint-Margriete-Houtem in een koffer met zeven sloten, waarvan de sleutels berustten: één bij de meier van de baronie, drie bij de schepenen van Houtem en drie bij de schepenen van Bunsbeek. Het zegel scheen cirkelvormig en had een doormeter van ongeveer vijf centimeter.

Het wapenschild wordt in de officiële 'Databank Heraldiek in Vlaanderen' als volgt omschreven: "In *vair*² een *vrijkwartier*³ van goud met drie hellende klophamers van *keel*⁴". Het *vair* bestaat hier uit vier rijen klokjes in *azuur*⁵ en zilver en in de punt een vulling van nog een paar gedeeltelijke klokjes. De klophamers in het vrijkwartier in de *rechter*⁶ bovenhoek symboliseren vlijt, kracht en onbuigzaamheid.

TACHTIGJARIGE OORLOG EN SPAANSE TIJD (16DE – 17DE EEUW)

Het einde van de 16de eeuw was de periode van de Spaanse bezetting. Filips II van Spanje, zoon van Keizer Karel V, voerde eigenzinnige kerkhervormingen door, waarop in 1568 de Tachtigjarige Oorlog uitbrak en onze streek werd bezet door de Spanjaarden. Het verzet tegen de aanwezigheid van de Spaanse troepen in onze contreien werd aangevuurd door van Willem van Oranje.

Na de slag van Vissenaken op 14 september 1576 bleef Bunsbeek verscheidene jaren nagenoeg onbewoond. In 1599 waren er nog slechts 32 bewoonde huizen. In 1605 werd het dorp opnieuw geplunderd. In 1639 stierven in Bunsbeek 50 personen aan een besmettelijke ziekte, waarschijnlijk de pest of dysenterie. Ook Kapellen was in 1592 totaal onbewoond ten gevolge van de Tachtigjarige Oorlog.

Einde 1620 raakten bewoners van Glabbeek, Zuurbemde en Kapellen slaags met Spaanse ruiters die in Zuurbemde gelegerd waren, en die zich, naar verluidt, hadden misdragen.

² Pelswerk, een heraldische kleur die een regelmatige verdeling is van twee tinten

³ Afbeelding in de rechter of linker bovenhoek van een wapenschild

⁴ Heraldische term voor rood

⁵ Heraldische term voor blauw

⁶ Een wapenschild wordt altijd bekeken vanuit het standpunt van de drager

De naam *Ruiterijweg* houdt waarschijnlijk verband met de belegering door Spaanse ruiters. Dit gedeelte van Zuurbemde bij de Velpe noemt men door overlevering nog altijd de *Ruiterij*.

De meeste kerken in onze dorpen waren in deze periode afhankelijk van de Norbertijnenabdij van Opheylissem. Leden van de orde van de Norbertijnen worden ook wel witheren of witte pastoors genoemd, naar het witte habijt dat zij dragen. Zij bedienden vele parochies in de omgeving van de abdij. Het gebed en het gemeenschapsleven in de parochies stonden centraal.

Onze gemeente had in de 17de eeuw met ridder Leon-Jean de Pape een vooraanstaande inwoner. De Pape, een beroemd rechtsgeleerde, werd geboren in 1610 en bekwam de feodale rechtsmacht over Glabbeek en Zuurbemde op 6 november 1680. Hij was stadsadvocaat van Brussel, afgevaardigde van de Staten van Brabant, raadsman voor de Zuidelijke

Nederlanden te Madrid en lid van de Staatsraad te Brussel. Hij werd verscheidene malen met diplomatieke zendingen belast. Hij ontving de ridderslag op 1 december 1665 en stierf op 8 oktober 1685.

De volgende periode, met de Spaanse en Oostenrijkse successieoorlogen, liet in Glabbeek weinig of geen tastbare sporen achter. Wel had de streek te leiden onder het oorlogsgeweld. In 1705 werden Bunsbeek en zijn omgeving geplunderd door de troepen van de hertog van Marlborough, hier bekend als "Malbroek". Er kwam pas rust na de "Vrede van Aken" (18 oktober 1748), die duurde tot de inval der Franse Republikeinse legers in 1793.

De dorpen Bunsbeek, Sint-Margriete-Houtem en Sint-Martens-Vissenaken hoorden samen tot op 14 september 1796 onder het Franse bewind de voormalige heerlijkheden werden afgeschaft en de dorpen werden gescheiden.

Glabbeekse getuigen uit de Spaanse Tijd

Sacramentstoren Zuurbemde

Een zeer waardevol kerkelijk monument dat dateert van net voor het uitbreken van de Tachtigjarige Oorlog is de sacramentstoren in de Sint-Catharinakerk van Zuurbemde. Deze sacramentstoren is circa 7,15 m hoog en werd vervaardigd uit het zachte Avesneskrijt uit Noord-Frankrijk. De toren telt vijf verdiepingen en bestaat uit meer dan 100 architecturale onderdelen. De sacramentstoren is van een zuiver renaissancetype, maar dan wel in een on-Italiaanse, Noord-Europese versie. In gotisch schrift staat op de voet van de toren: "Anno MDLV" (1555).

Het gaat hier om de eerste sacramentstoren die rechtstreeks in verband kan worden gebracht met Cornelis II Floris de Vriendt, na diens meesterwerk te Zoutleeuw (1549-1552). De sacramentstoren van Zuurbemde vormde waarschijnlijk het prototype van de verdwenen sacramentstoren uit het voormalige Celestijnenklooster te Heverlee, een werk waarvan belangrijke fragmenten worden bewaard in het Leuvense museum M. Tot op heden is het een raadsel hoe een kleine dorpsgemeenschap van een paar honderd inwoners dit kunstwerk kon verwerven.

© Sint-Catharinaparochie Zuurbemde

Kapel op de Heinkensberg

De Spaanse generaal Don Dionysius Vicca, geboren te Cadix (Costa de la Luz, Zuid-Spanje), bouwde omstreeks 1572 - 1573 de kapel op de *Heinkensberg*⁷ te Wever als dankbetuiging nadat hij als legeraanvoerder van Alva een overwinning behaald had op één van de legers van Willem van Oranje. De kapel op de Heinkensberg is toegewijd aan O.-L.-Vrouw, Troosteres der Bedrukten. Oorspronkelijk ging het om een eenvoudige nis met een perenhouten Mariabeeld dat er door generaal Vicca zou zijn aangebracht. Don Dionysius overleed hier in het koude noorden te Attenrode in 1584, en werd in de toenmalige kerk begraven voor het altaar. Het graf werd opgebroken tijdens de bouw van de nieuwe kerk. De koperen gedenkplaat van 35 bij 35 cm, die later in de kerk van Attenrode werd aangebracht, hangt nu achteraan in de kapel van de Heinkensberg.

De kapel werd in de loop der tijd meermaals vergroot. In 1922 werd er een koor aangebouwd ter gelegenheid van de viering van de 350ste verjaardag van de kapel. In 1966 werd de vervallen kapel heropgebouwd onder pater-pastoor Savonet, volgens plannen van architect Hazebroek uit Kortrijk. Het gedeelte rond het O.-L.-Vrouwbeeld werd verfraaid. Het werk werd door plaatselijke vaklui gratis uitgevoerd, en de dakpannen werden kosteloos geleverd. Een gedenksteen van de vermelde oude kerk is zoekgeraakt. Jaarlijks op 15 augustus om 15 uur gaat er een processie met o.a. het beeldje van de kerk van Wever naar de kapel en terug.

⁷ Heynkensberch (1469), Heynkensberghe (1632), Heynkensberg (1882)

Barokkapel Attenrode

Eén van de oudste en best bewaarde gebouwen in onze gemeente is de barokkapel naast het kasteel in deelgemeente Attenrode. De kapel dateert uit 1648, het jaar waarin met de Vrede van Münster de Tachtigjarige Oorlog officieel werd beëindigd. In 2016 werd de kapel door baron de l'Escaille geschonken aan de gemeente en het gemeentebestuur trok de nodige budgetten uit om de kapel en het barokke altaar grondig te renoveren. Op 25 juli 2016 werd de gerenoveerde kapel ingehuldigd.

DE FRANSE TIJD (1794-1815)

Onder het Franse bewind van Napoleon Bonaparte werden onze dorpen ondergebracht bij het "Département de la Dyle". Glabbeek werd het 12de kanton van dit departement ingevolge 'les arrêts du 14 fructidor an III et du 27 frimaire an IV' (31 augustus 1795 en 18 december 1795). Het kanton bestond uit 21 dorpen. Op "23 vendémiaire an VII" (14 oktober 1797) werd opdracht gegeven 8 scholen op te richten: nl. te Glabbeek, Kiezegem, Lubbeek, Binkom, Kerkom, Bunsbeek, Kersbeek en Oplinter. De eerste vergadering van het kanton ("L'Assemblée du bon conseil") had plaats in de kerk van Glabbeek. De dag dat de commissaris "du directoire exécutif" in het kanton de wet op de conscriptie of dienstplicht afkondigde, werd hij door een schot gekwetst. Guillaume Vandepoel, de aanvoerder van de Glabbeekse boeren, werd gevangengenomen en veroordeeld tot vier maanden gevangenis en een boete op "2 pluviöse an VII" (21 februari 1799).

De oude kerk van Glabbeek die vroeger op het kerkhof stond.

In november 1798 hadden er regelmatig schermutselingen plaats tussen patriotten en Franse troepen, waaronder ook Fransgezinde Belgen. In het aanpalende Meensel-Kiezegem viel op 27 november 1798 een 500-tal Boerenkrijgers uit Diest een Frans detachement aan, dat in Kapellen was ingekwartierd.

Jean Baptist Hous schreef in zijn Leuvense Kroniek: *“Item, den eersten December hebben de Boeren met de Franschen gevoghten tot Capellen, 4 uuren van Loven aan de kanten van Winghe, in welcke acktie de Franschen in de sestigh man verloren hebben waonder eenen luytenant was. Sanderendaags den tweede dito moest al het volck dat noch in Loven lag naar Capelle vertrecken, den selven morgent synder jagers te peert in Loven gecommen, sy waeren nauwelijckx in de caserne of sy cregen order naer Capelle te ver-*

trecken. De twee Franschmans die bij mij gebilleteert waeren vertelde mij smiddags datter 17 van hun compagnie naar Capelle gegaen waeren en niet eenen terug gecomen is.”

Een bronzen gedenkplaat (foto 1) ter hoogte van het midden van de noordelijke dwarsbeuk van de kerk in Kapellen (foto 2) herinnert aan dit feit. Ze is omgeven door een decoratieve gebeitelde omlijsting in hardsteen, die bekroond is met een neogotische ezelsrugboog met toegeplooid koolbladversieringen, met midden bovenaan een kruisbloem. De gedenkplaat toont een boerenkrijger met opgeheven hoofd. In de rechterhand houdt hij de loop vast van zijn geweer, dat naast zijn rechtervoet rust. De vlakke linkerhand houdt hij op het hart. Op de rechterborst is een kruis afgebeeld. Links achter zijn gordel steekt een pistool. Met beide voeten vertrappt hij de republikeinse vlag, waarvan de vlaggenstok is gebroken. Links bovenaan het paneel komt uit een eikenboom een kleine engel gevlogen met een lauwerkrans in de linkerhand; met de geopende hand van zijn opgeheven rechterarm wijst de engel naar de hemel. Rechts achter de boerenkrijger zien we een huisgevel met een strooien dak, waarop staat: “Ter herinnering van den Boerenkrijg. Opgericht den 18 september 1898”. Onderaan de plaat staat “Voor God, Heerd en Vaderland”, en daaronder “Capellen 3 december 1798”. Hous vermeldde als datum 1 december.

VERENIGD KONINKRIJK DER NEDERLANDEN EN ONAFHANKELIJK BELGIË (19DE EEUW)

De onafhankelijkheid van België

Na de nederlaag van Napoleon Bonaparte te Waterloo en het Verdrag van Wenen (1815) vormden België en Nederland gedurende enige tijd een koninkrijk onder het gezag van Willem I. In 1830 ontstond dan het nieuwe Koninkrijk België.

Zuurbemde was een zeer kleine gemeente en werd op 1 september 1825 onder het Hollands bewind bij koninklijk besluit van Willem I (foto 1) samengevoegd met Glabbeek. In dezelfde beweging werden die dag ook de kleine dorpen Attenrode en Wever samengevoegd. Tijdens de 19de eeuw was Glabbeek reeds een kantonhoofdplaats met een *vredegerecht*⁸.

Brandbrieven

Na de zware regens van 1816 was de oogst bijna geheel mislukt. Dit leidde tot grote hongersnood onder een bevolking die zo al vele arme mensen telde. Verscheidene welstellende personen ontvingen brandbrieven met de vraag geld neer te leggen of hun woning zou in brand gestoken worden.

Op 2 april 1817 vonden Mathieu Soetemans en Jan Baens uit Kapellen een brandbrief, die onder de deur was geschoven. Zij moesten 100 gulden leggen op het “Gebrand” bij de weg van Kapellen naar Glabbeek. Twee dagen later ontvingen ze een tweede brief. Ze reageerden echter niet op de bedreigingen; acht jaar

eerder was dit immers nog gebeurd, en de zaak was toen met een sissers afgelopen. Op 6 mei 1817, om 9 uur 's avonds, brak er plots brand uit in een lemen huis te Kapellen op de weg naar de Muggenberg. Het huis behoorde toe aan Willem Goris, bij de landsmilitie in garnizoen te Leuven. De volgende morgen, 7 mei 1817, om 4u30, schoot het huis van Karel Van de Poel in de Dorpsstraat in brand.

⁸ Sinds 1802

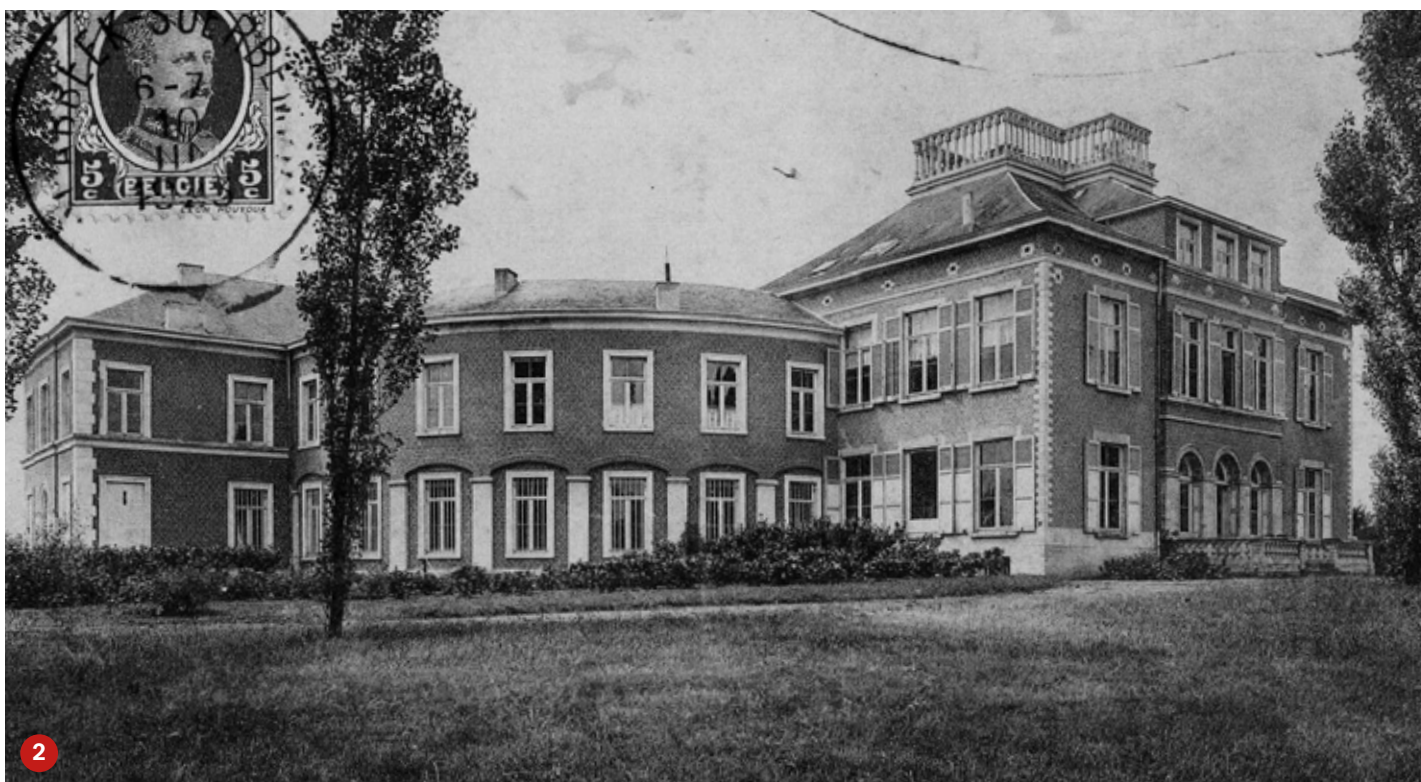

De brand sloeg over naar het huis van Mathieu Soetmans aan de overkant, waar handwerker Frans Stroobants een gedeelte van betrok. Vervolgens ontstond brand in de hoeve van Frederik Simons. Dan sloeg het vuur over naar het “kosterijhuis”, waar koster Platton woonde, de zoon van Jan Mathieu Platton, de meier van Kapellen. Karel Van de Poel, zijn broer Guillaume en Jozef Gelders stierven als gevolg van het vuur.

Verscheidene personen kregen nog brandbrieven: de gebroeders Vicca te Glabbeek, de molenaar van Bunsbeek, Van Vleckhoven te Zuurbemde en Huens te Vissenaken. Op 3 februari 1818 werden de schuldigen veroordeeld. De schade werd op 10 mei 1817 geraamd op 17.577 gulden en 12 stuivers.

Kasteel de la Coste Zuurbemde

Het kasteel de La Coste (foto 2) ligt in de vallei van de Velpe op 350 m van de straat Zuurbemde en is via een zijweg met deze straat verbonden. De Ferrariskaart (1771-1778) toont op 375 m ten zuiden van de kerk van Zuurbemde de U-vormige hoeve Festraets, die door een veldweg met de oude weg naar Hoeleden was verbonden. Tussen 1820 en 1825 bouwde Edmond-Charles de la Coste (foto 3) op de plaats van de hoeve in neoclassicistische stijl het middelste gedeelte van het kasteel van Zuurbemde met vijf traveeën, een verdieping met viervlakkig dak en een terras in het midden. In 1850 bouwde de la Coste aan het centrale deel de twee zijvleugels in hoefijzervorm, die telkens eindigen op een vierkantig paviljoen. Van 1965 tot 2016 deed het kasteel dienst als rusthuis.

Jonkheer Edmond Charles Guillaume Ghislain de la Coste (1778-1870), was één van de invloedrijkste inwoners die onze gemeente ooit had. Hij was een conservatief politicus tijdens de periode van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden en het latere onafhankelijke België. Edmond-Charles de la Coste werd geboren te Mechelen in 1778 en huwde op 14 april 1815 met Pauline-Marie-Ghislaine Festraets, die afstamde van de familie Festraets die tot aan het Franse tijdperk heerlijke rechten bezat te Zuurbemde. Onder Napoleon was de la Coste nog luitenant bij de Nationale Wacht, auditeur bij de Raad van State en 'sous-préfet' in Groningen en Aken⁹.

Na de val van Napoleon werd hij onder Koning Willem tijdens het bewind van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden bijzonder commissaris en daarna referendaris voor Binnenlandse Zaken (1814-1823). In 1821 werd hij lid van de Staatsraad en in 1828 gouverneur van de provincie Antwerpen. Eind december 1829 werd hij Minister van Binnenlandse Zaken. In oktober 1830, na het uitbreken van de Belgische Omwenteling werd hij gelast de Prins van Oranje naar Antwerpen te vergezellen en in België een afzonderlijke regering voor de zuidelijke provincies op te richten. Dit opzet mislukte en hij gaf zijn ontslag als minister.

Edmond-Charles de la Coste bleef in België en op 3 oktober 1831 werd hij bij de eerste wetgevende verkiezingen van het onafhankelijke België senator.

Hij bleef dit echter slechts tot 12 november van hetzelfde jaar. Tien jaar later begon hij aan een langere carrière als parlementslid: hij werd volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Leuven van 1842 tot 1846 en van 1850 tot 1859. Van 1859 tot 1863 zetelde hij als senator voor hetzelfde arrondissement. Van 1866 tot 1868 was hij gouverneur van de provincie Luik. Edmond-Charles de la Coste overleed op 30 maart 1870 en hij werd begraven in de grote maar eenvoudige grafkelder die aan de noordzijde tegen het koor van de kerk van Zuurbemde is aangebouwd. De kelder werd in maart 2000 gerestaureerd op kosten van de familie.

De steenweg

De provinciale weg van Tienen naar Diest (foto 4) werd aangelegd tussen de jaren 1837 en 1842. Op 28 mei 1837 besliste de gemeenteraad van Bekkevoort de personenbelasting te verhogen met 2 cent voor de voltooiing van de steenweg Tienen-Diest. De archieven van de Provinciale Technische Dienst der Wegen vermelden onteigeningen op 15/8/1840 en een bekrachtigd rooiplan onder Tienen van 18/4/1841. De stoomtram of 'zwarte tram' deed zijn intrede langs de steenweg in 1898. Omstreeks 1935 werd hij opgevolgd door de dieseltram of 'witte tram'. Op 16 mei 1953 werd de tramdienst opgeheven en de sporen werden opgebroken bij de vernieuwing van de steenweg.

⁹ Ook Jan Van Goidsenhoven uit Wever diende twaalf jaar onder Napoleon en in 1830, tijdens de Belgische Revolutie, trok hij op aan het hoofd van vijfenveertig plaatselijke vrijwilligers. Samen met nog 290 man trokken ze over O.L.V.-Tielt richting Aarschot en vochten in Lier en in Berchem tegen de troepen van koning Willem.

GLABBEEK TIJDENS DE 20STE EEUW

Bij het begin van de 20ste eeuw was Glabbeek al een centrumgemeente. Hoewel Glabbeek net als de omliggende dorpen een eenvoudige landbouwgemeente was, waren er enkele zaken die het dorp een centrumfunctie gaven. Glabbeek was een kantonhoofdplaats met vrederecht en had een tramstation. Er woonden een notaris, een geneesheer en een veearts. Er was een drukkerij en een kantoor van de post. Een steen- en pannenbakkerij (foto 1), een melkerij (foto 2), een brouwerij (foto 3), een zagerij, de boerenbond en de hoenderbond zorgden voor heel wat bedrijvigheid en tewerkstelling. De oude melkerij werd verbouwd tot het huidige gemeentehuis en de oude brouwerij huisvest vandaag GC de Roos.

Felix Taverniers was burgemeester van Glabbeek-Zuurbemde in het eerste deel van de 20ste eeuw. Richard Simons was in die periode burgemeester in Kapellen, Leo Van Autgaerden in Bunsbeek en baron de Turck de Kersbeek in Attenrode-Wever. Tot de gemeentefusie had elke deelgemeente ook een eigen gemeentehuis.

4

5

6

Oude gemeentehuis Bunsbeek (foto 4),
Kapellen (foto 5) en Attenrode-Wever (foto 6)

Leo Van Autgaerden, burgemeester
van Bunsbeek (1907-1932)

Baron Karel de Turck de Kersbeek,
Burgemeester van Attenrode (1912-1914)

Felix Taverniers, burgemeester van
Glabbeek-Zuurbemde (1915-1919)

De Glabbeekse veiling

Door de oprichting van de coöperatieve fruitveiling Hageland in 1946 ontwikkelde Glabbeek zich tot een fruitgemeente bij uitstek. De hele omgeving groeide sindsdien uit tot één van de belangrijkste fruitstreken in ons land en mede daardoor raakte de regio Hageland wijd en zijd bekend. Na een fusie met de groenteveiling van Berbroek (Hasselt) werkte de veiling verder onder de naam Demerland, die behouden bleef nadat de fusie in 1987 weer ongedaan werd gemaakt. In 1990 fuseerde de Glabbeekse veiling met de Sint-Truidense Fruitcentrale tot de nieuwe vennootschap Belgische Fruitveiling (BFV), die ondertussen ook vestigingen heeft in Zoutleeuw, Vrasene en Hannuit en daarmee met voorsprong de voornaamste fruitveiling van het land is. De fruitteelt en -handel is dus een belangrijke economische activiteit in onze gemeente. Alleen al de vestiging van BFV in Glabbeek is goed voor 70.000 ton appels en peren op jaarbasis. De totale groep zet jaarlijks niet minder dan 251.000 ton fruit om. Bijna 80 % van ons fruit wordt geëxporteerd, voornamelijk naar Nederland, Frankrijk, Duitsland, Spanje, Tsjechië, Rusland en recent ook China.

De laadkaai van de oude veiling in de Grotestraat (de huidige SPAR-site)

Glabbeek als fusiegemeente

De gemeentefusies die op 1 januari 1977 in werking traden, wekten op heel wat plaatsen wrevel en tegenwerking. Het aantal Belgische gemeenten werd toen van 2359 tot 596 gereduceerd. De fusie werd op relatief korte tijd doorgedrukt en ging in tegen de wens van veel gemeenten en hun inwoners. Dit leidde in sommige gemeenten tot bitter verzet tegen de plannen. Ook voor Glabbeek verliep niet alles volgens plan en is er aan de fusie een heel bijzonder verhaal verbonden.

Een fruittentoonstelling in de veiling

De politici van Glabbeek stelden een fusie voor van Glabbeek met Kapellen, Attenrode-Wever, Bunsbeek, Hoeleden, Kersbeek-Miskom en Meensel-Kiezegem. Alle betrokken gemeenten gingen akkoord met deze grote fusie. Lange tijd liet men initiatiefnemer Glabbeek in de waan dat het zo ook zou gebeuren, maar op zekere dag kreeg toenmalig burgemeester Arsène De Coster telefoon van minister Gaston Geens dat de zaak niet doorging. Glabbeek was opgedeeld bij Kortenaken en Bunsbeek bij Tienen!

Dat was gebeurd onder druk van de toenmalige burgemeester van Kortenaken en parlements lid, Godelieve Devos. De fusies van gemeenten gebeurden blijkbaar eerder in functie van bepaalde personen dan van de gemeenten zelf! Via Gaston Geens heeft Glabbeek kunnen bekomen dat het als gemeente toch is kunnen blijven bestaan. Maar het was een dubbeltje op zijn kant. Het bewijs hiervan is het gemeentenummer van Glabbeek. Alle fusiegemeenten kregen een nummer. Glabbeek had geen nummer toegewezen gekregen en zo komt het dat men onze gemeente in extremis een bis-nummer heeft moeten geven. Wij zijn de enige gemeente in het land met een bis-nummer, namelijk 22bis.

Burgemeester Arsène De Coster (links) op een evenement in 1967

Onderwijs in Glabbeek

Onder het Franse bewind werd op 14 oktober 1797 opdracht gegeven scholen op te richten in Glabbeek en Bunsbeek. De geschiedenis van de huidige Glabbeekse scholen vangt echter grosso modo aan in de twintigste eeuw. We geven hieronder een overzicht van de schoolgeschiedenis in de verschillende deelgemeenten in alfabetische volgorde.

Attenrode

In 1909 werd aan de kerk in Attenrode door de gemeente een meisjesschool met 2 klassen gebouwd. Door de zusters Annunciaten van Heverlee werd er hier in 1932 een bewaarschool aangebouwd. De school ging dicht in 1975 en in 2011 werden de gebouwen aan de Doelaagstraat afgebroken.

Bunsbeek

In 1862 kwam er naast het gemeentehuis in de Schoolstraat aan het huidige dorpsplein een eerste gemengde gemeenteschool. In 1904 werden er vier nieuwe klaslokalen gebouwd (de huidige gebouwen van de buitenschoolse kinderopvang). In 1932 werd

de gemengde gemeenteschool een jongensschool. Ze sloot haar deuren in 1977.

In 1931 opende de Vrije Basisschool van de Zusters Annunciaten van Huldenberg haar deuren. Onder tusschen staat de school bekend als VBS De Duizendpoot, maar ze is nog steeds gehuisvest op de huidige locatie langs de Schoolstraat. Zusters zijn er al in tijden niet meer gezien. Tussen 1948 en 1964 was er in de huidige turnzaal van de school ook een huishoudschool ondergebracht.

Glabbeek

In 1906 werden in de Nieuwstraat een schoolhuis en vier klaslokalen gebouwd in opdracht van pastoor Julius Ponsaerts op een perceel dat hem toebehoorde. De school ging van start op 26 september 1908 en werd bestuurd door de Zusters van het Heilig Graf van Turnhout. Die verlieten de school in 1918 wegens geldgebrek en drie leken werden benoemd als gemeentelijk leerkracht. De 'bewaarschool' (kleuterschool) bleef een vrije school tot de fusie met de gemeenteschool in 2002. Sinds 2006 stond de school in de Nieuwstraat leeg en ze werd afgebroken in oktober 2015 voor de bouw van 28 serviceflats op deze locatie.

De schoolgebouwen van de gemeenteschool langs de Steenweg werden in 1905 gebouwd en werden gebruikt tot de fusie in 2002. De eerste schoolgebouwen langs de Dries werden gebouwd door het rijksonderwijs (nu gemeenschaps-onderwijs) in 1968. De site langs de Dries werd na de unieke fusie op 1 september 2002 van gemeenteschool, vrije school en gemeenschapschool de centrale vestiging van de nieuwe gemeenteschool. De oude lokalen van de gemeenschapschool werden in 2014 en 2016 afgebroken. De lagere school kreeg een nieuw gebouw op de site in de Dries in 2006 en op 1 september 2016 werd het nieuwe gebouw van de kleuterklassen in gebruik genomen en werd de afwerking van de volledige site voltooid met een nieuwe turnzaal, speelplaatsen en een multifunctionele sportkooi met kunstgras in openlucht.

Kapellen

De vroegere gemeenteschool van deelgemeente Kapellen nam haar intrek in het oude gemeentehuis (de huidige zaal De Mispel) in 1880 en werd gesloten in 1975. De Vrije Basisschool Kapellen werd opgericht door de Zusters Dominicanessen in 1909 en bestond aanvankelijk uit twee meisjesklassen. De school werd overgenomen door de Zusters van Vorselaar in 1919 en zij bleven

er tot 1979. In 1978 fuseerde de vrije basisschool van Kapellen met de school van Kortenaak. Vanaf 1944 functioneerde in Kapellen gedurende enkele jaren ook een landelijke huishoudschool.

Wever

Deelgemeente Wever kreeg op 26 juni 1926 een gemeenteschool in een burgerhuis langs de Heirbaan. De Zusters Annunciaten van Heverlee verzorgden er net als in Attenrode het onderwijs. In 1928 ontving het gemeentebestuur van Attenrode-Wever een negatief verslag van het Ministerie van Nationale Opvoeding omwille van de te beperkte ruimte van de klaslokalen. In 1930 schonk baron Paul de l'Escaille, de toenmalige burgemeester, een perceel bouwgrond aan de Solveldweg voor de bouw van een nieuwe school. In 1951 werd de gemeenteschool van Wever een vrije gesubsidieerde school tot ze op 15 augustus 1975 fuseerde met de vrije basisschool van Bunsbeek. De wijksschool Wever moest wegens te weinig leerlingen de deuren sluiten in 2015. Vandaag heeft de gemeente een erfpacht op de oude schoolgebouwen en stelt ze de lokalen ter beschikking voor de werking van de lokale KSA.

Klasfoto uit 1916 (school Glabbeek)

DE WERELDOORLOGEN

Belgische soldaten uit WO1

Zoals voor vele plaatsen in ons land, waren de beide wereldoorlogen voor Glabbeek bijzonder traumatische ervaringen, die diepe sporen nalieten, zowel in de geesten van de mensen als in het landschap. Omdat deze ervaringen nooit mogen worden vergeten, konden ook deze oorlogsverhalen van bij ons in deze publicatie niet ontbreken.

De windmolen in Kapellen die door de Duitsers tijdens WO1 in brand werd geschoten vanuit Glabbeek.

1914-1918

De Eerste Wereldoorlog brak in ons land uit op 4 augustus 1914, toen Duitse troepen de Belgische grens overstaken, waardoor voor heel wat landen officieel de Grote Oorlog begon. Nadat de Duitsers via Luik oprukten, kwamen ze al snel naar onze streek en werd door het Belgische leger de moeilijk over te steken Getevallei tussen Tienen en Halen gekozen als geschikte plek om een verdedigingslinie op te werpen. Het Belgische 22ste Linierement stond in voor de verdediging van een gebied van Bunsbeek in het Noorden tot net boven Tienen in het Zuiden.

Het oorlogsverhaal van dit 22ste Linierement, dat in onze gemeente en streek een belangrijke krijgsrol gespeeld heeft, begint eind juli 1914 in de Leopoldkazerne in Gent, de thuishaven van het regiment. Begin augustus 1914 werden deze Belgische soldaten naar onze regio gestuurd en gestationeerd in Bunsbeek en omstreken. Het 22ste Linierement bestond uit 41 officieren en 2.182 soldaten, en richtte in Bunsbeek meerdere grote en kleine wachtposten - de "Grandes Gardes en Petit Posts" - op. De wachtpost GG3 op de Schaffelberg en de wachtpost GG4 op het kruispunt van de Velpe met de steenweg Tienen-Diest waren met elk enkele tientallen soldaten de belangrijkste

Oorspronkelijk kruis in de Lindestraat

verdedigingsposten in Bunsbeek. Vooral de locatie op de Schaffelberg werd strategisch gekozen, omdat men van daaruit een goed zicht had op de komst van de Duitse troepen vanuit Oplinter. Tegenover hen stonden Duitse soldaten van de 6de Divisie van het 3de Legerkorps, de 35ste Brigade en een deel van het 31ste Infanterieregiment. Ruim 16.000 Duitse manschappen tegenover 2.223 Belgische soldaten! Onze jongens keken dus aan tegen een overmacht van minstens zeven tegen één en moesten vooral voor tijdswinst zorgen; de vijand definitief tegenhouden was immers haast onmogelijk.

Onze gemeente werd voor het eerst getroffen op dinsdag 18 augustus 1914, toen het Duitse leger vanuit Neerlinter en Oplinter opmarcheerde naar Bunsbeek, Schaffelberg en Glabbeek. Het was een snikhete dag en bij het ochtendgloren werd al snel duidelijk dat de vijand zeer nabij was. Op de Schaffelberg bewaakten enkele tientallen Belgische soldaten de voorpost GG3. Tegen de namiddag kregen ze versterking, maar velen vonden geen beschutting en lagen in het open veld. Rond de middag barstte op de Schaffelberg de strijd los tussen soldaten van het Belgische 22ste Linierregiment en het Duitse leger. De hevige gevechten eisten heel wat slachtoffers langs beide zijden, maar de overmacht van de Duitse troepen was te groot en rond 15u30 viel de Schaffelberg in Duitse handen. Om 16u25 gaf Kolonel Guffens het bevel om terug te trekken richting Vissenaken; onze jongens konden immers onmogelijk standhouden. Het 2de Linierregiment, dat gedurende heel de dag de achterhoede vormde aan de steenweg

Inhoudiging nieuw herdenkingskruis op 18 augustus 2014 door burgemeester Peter Reekmans en de vleugeladjudant van de koning

Tienen-Diest, moest vooral de terugtrekking van het 22ste Linierregiment vergemakkelijken. Deze gevechten op 18 augustus 1914, hier in onze gemeente, maakten brutaal duidelijk dat het definitief uit was met de vrede, die toen al lang in ons land heerste. Voor ons kleine dorp was de balans van deze eerste oorlogsdagen zeer zwaar. Naast de dertig gesneuvelde Belgische soldaten op de Schaffelberg werden er in Bunsbeek door de Duitsers ook vijf burgers doodgeschoten en maar liefst twintig huizen in brand gestoken. Ook de kapel van Boeslinter werd afgebrand. Op 19 augustus werden vijf ondergedoken Belgische soldaten in een tuin in Bunsbeek overmeesterd en gedood. In deelgemeente Kapellen sneuvelde vier soldaten terwijl ze hun wachtpost verdedigden en werden er door de Duitsers twee burgers gedood. Vier woningen en een windmolen werden er in brand geschoten. In Attenrode-Wever kwamen op 19 augustus 1914, na een treffen van een Belgische achterwacht te Attenrode met Duitse Ulanen, twee Belgische soldaten en tien Ulanen om. Hierna werden ter vergelding door de Duitsers zes onschuldige burgers gefusilleerd en zeventien huizen in brand gestoken. Dit was de trieste balans van twee dagen oorlogsleed in onze gemeente.

Onze dorpen maakten zich op om hun doden te begraven. Elk slachtoffer kreeg een graf, elk graf gaf een rustplaats aan iemand die een thuis en een familie achterliet. Familieleden van winnaars en van verliezers treurden even erg om diegenen die ze op 18

en 19 augustus 1914 in Glabbeekse velden verloren waren. Eén man speelde hierbij een zeer grote rol: de Tiense Rode-Kruisverpleger Leonard Reynaerts. Hij slaagde erin om met een klein team van vrijwilligers groot werk te verrichten. Zij trokken onze velden in om de slachtoffers een laatste eer te bewijzen door hen op een menselijke manier te begraven. Onder de naam 'Gemeentelijke Ontgravingsdienst' begonnen Reynaerts en zijn mannen meteen na de gevechten aan hun opdracht. Later werd de benaming van dit team gewijzigd naar 'Le souvenir du soldat Belge 18 août 1914, Service d'exhumation'. Wat zij toen deden, was allerm minst vanzelfsprekend, want uiteindelijk waren ze Belgen die in bezet gebied door de velden liepen op zoek naar gesneuvelde landgenoten. Voor de nabestaanden waren Reynaerts en zijn team van onschatbare waarde. Door hun werk was van vele militairen nu bekend waar ze stierven en op welke plaats ze begraven lagen. Men zag hem als een held met de schop als wapen.

Het massagraf in de Lindestraat, waar op 18 augustus 1914 dertig Belgische soldaten begraven werden, speelde in de 100-jarige herdenking van 2014 een zeer grote rol. Op deze plek, waar ooit een lindeboom en een kruis stonden, heeft het gemeentebestuur toen een nieuwe lindeboom geplant als vredesboom en een replica van het oorspronkelijke kruis geplaatst als herdenkingsmonument. Ook al werden de dertig soldaten uit het oorspronkelijke massagraf herbegraven op de militaire kerkhoven van Sint-Margiete-Houtem, Grimde en Tienen, hun namen blijven onlosmakelijk verbonden aan wat er zich op 18 augustus 1914 in Bunsbeek op de Schaffelberg afspeelde.

Ambulancier Leonard Reynaerts

Opraving van het massagraf in de Lindestraat in 1920

1940-1945

Aan de kapel in het Bunsbeekse gehucht Boeslinter verzamelde het 11de Regiment van het Belgisch leger tijdens de mobilisatie net voor de Tweede Wereldoorlog uitbrak. In datzelfde Boeslinter was er tijdens de Tweede Wereldoorlog met de Witte Brigade een verzetsgroep actief. De bijgaande foto van weerstanders van de Witte Brigade werd genomen in Boeslinter in het huis van Henri Lijcops ('Henkes').

In deze woning kwam de Witte Brigade steeds samen om te vergaderen en hun verzetsacties voor te bereiden. Foto 2: Kamiel Collaerts uit Bunsbeek (zittend), Louis Reniers uit Bunsbeek (links), Theofiel 'Pagge' Tuteleers uit Bunsbeek (midden) en Louis Denruyter uit Tienen (rechts). Tot de Witte Brigade van Boeslinter behoorden verder ook nog de broers Arthur en Gaston Bruyninckx, Jef Bruyninckx, Jef Harry, Louis Mertens, Louis Reniers en Louis Andries. Zij zaten bijna allemaal verscholen bij Emile 'Milleke' Verhaegen op Schaffelberg. Het verhaal van de Witte Brigade in Boeslinter kan verder leven bij de toekomstige generaties dank zij het werk van Georges Tuteleers en André Bruyninckx.

Jozef Denruyter, René Laermans en Georges Lambrechts uit Glabbeek (foto 3) waren tijdens de oorlogsjaren eveneens actief bij het verzet. Zij maakten deel uit van een groepje gewapende weerstanders van de Nationale Koninklijke Beweging en werden door de bezetter gefusilleerd op 19 oktober 1943. Dit drama is des te groter omdat de strafmaat buiten elke proportie stond met de feiten die de verzetslieden ten laste werden gelegd. We moeten hier spreken van regelrechte moord door de Duitse bezetter. De jongste van de drie mannen was nog geen 20, de oudste net 33 jaar oud. Zij waren geen soldaten, maar zij probeerden met hun verzetsdaden vooral de levensomstandigheden van hun medemensen in Glabbeek te verbeteren tijdens de oorlog.

August Vanhellemont, Justin Bollen en August Vandenberg uit Attenrode-Wever werden tijdens de gruwelijke represailles in buurgemeente Meensel-Kiezegem opgepakt en stierven in een Duits concentratiekamp. Deze drie inwoners overleefden de oorlog niet, enkel omdat ze op de verkeerde dag op de verkeerde plaats waren.

Drie vliegtuigcrashes

In de nacht van 5 op 6 augustus 1941 stortte een Engelse bommenwerper van het type Vickers Wellington van het 115de RAF squadron (foto 4) met zes inzittenden neer in het bos aan de Ruiterij in deelgemeente Zuurbemde. De piloten Litchfield en Jones en de sergeanten Boutle, Lawson, Lambert en Walker overleefden de crash, maar werden beschoten door piloot luitenant Hans Redlich van de Duitse Luftwaffe en raakten daarbij gewond. Op vraag van Burgemeester Victor Mertens ging Dokter Eugene Homans (foto 5) naar de plaats van de crash om er de gekwetsten te verzorgen. Zij werden naar het dichtstbijzijnde huis gebracht en dokter Homans bracht uren door bij de gekwetste militairen en verzorgde hun wonden. De drie zwaarst gewonden diende hij morfine toe. Het verzet kreeg de Engelsen niet tijdig weg en ze werden allen gevangen genomen door de Duitsers en na verzorging in Leuven als krijgsgevangenen naar Polen gebracht. Zij kregen allen de oorlogsdecoraties 'War Medal 1939-1945' en 'Air Crew Europe Star'. De Wellington was opgestegen in Marham in Engeland en had als doelen Frankfurt, Manheim en Karlsruhe in Duitsland.

Een tweede vliegtuig stortte op 8 juni 1944 neer in de Pepinusfortstraat te Bunsbeek en raakte daarbij een hoogspanningslijn. De Junker JU.88C1 van de

Luftwaffe was door een Mosquito van het 23ste RAF squadron uit de lucht geschoten en viel op de toenmalige eigendom van de familie Vandermeulen¹⁰. De motor van het toestel schoof door tot op het erf van Jean Hendrickx¹¹. De gezagvoerder, Hauptman Franz Buschman, en onderofficier Heinrich Schmalfeld waren op slag dood. De boordschutter, onderofficier Heinrich Bode, kon zich met zijn parachute redden en raakte gewond. De doden werden begraven op het Duitse kerkhof te Lommel.

Een Engelse bommenwerper van het type Lancaster verongelukte eveneens in Bunsbeek als gevolg van een technisch defect op 5 maart 1945. Het toestel kwam neer vlak bij de Velpe op 10 meter van de weg schuin tegenover de vroegere woning van de familie Giedts in de Pamelstraat. Ooggetuigen zagen het grote vliegtuig met de neus naar beneden duiken en volledig in de drassige grond aan de Velp verdwijnen. Het vliegtuig steekt er nog in de ondergrond en men ziet ook nog steeds een duidelijk niveauverschil in de weide op de plaats van de inslag. De zeven inzittenden, piloot Holman Kerr, navigator Sidney Smith en de sergeanten William Marsden, Frank Clarke, Allan Olsen, Christopher Hogg en Herbert Thomas kwamen bij dit ongeval om het leven. Zij kregen postuum de oorlogsdecoraties 'War Medal 1939-1945' en 'Air Crew Europe Star'. Hun vliegtuig was met 169 andere Engelse bommenwerpers opgestegen voor een aanval op een benzineraffinaderij in het Duitse Gelsenkirchen. In de loop van 2016 zal het gemeentebestuur het vliegtuig bergen. De lichamen van de slachtoffers die nog niet konden worden geborgen zullen met heel veel respect naar hun laatste rustplaats op het militaire kerkhof in Heverlee worden overgebracht.

¹⁰ Nu bewoond door Victor Vandermeulen

¹¹ Later eigendom van Emiel Bruyninckx

DANKWOORD

Burgemeester Peter Reekmans, tevens bevoegd voor erfgoed, bundelde de verhalen en de historische weetjes over Glabbeekse locaties en gebeurtenissen in deze brochure. En hij schreef ook het scenario voor de toneeltijdreis van Glabbeek Cultureel 2016. Meerdere foto's konden door het jarenlange opzoekwerk van de Heemkundige Kring Glabbeek ter beschikking worden gesteld voor deze brochure. En ook de toneelverenigingen van onze gemeente leverde een enorme culturele bijdrage met de toneelproductie "Tijdreis doorheen de eeuwen". Tijdens een rondrit van 90 minuten tussen negen historische locaties in onze gemeente verbeeldden lokale acteurs taferelen uit de geschiedenis van Glabbeek. Met dit unieke evenement tijdens Glabbeek Cultureel onder het motto 'Cultuur voor iedereen' bracht het gemeentebestuur samen met de drie lokale toneelverenigingen BOK Bunsbeek, Toneel Attenrode en De Muilentrekkers Kapellen (foto boven) de geschiedenis van ons dorp op een boeiende manier weer tot leven.

Natasja Ons
Schepen van Cultuur

Glabbeek
Herdenkt!
De geschiedenis van ons dorp

Met dank aan:

